Civiltiesību jomā nepabeigtās procedūras un tiesvedība, kas sāktas pirms pārejas perioda beigām, turpināsies saskaņā ar ES tiesību aktiem.
Pamatojoties uz savstarpēju vienošanos ar Apvienoto Karalisti, e-tiesiskuma portāls saglabās visu informāciju attiecībā uz Apvienoto Karalisti līdz 2024. gada beigām.

# Vecāku atbildība – bērna aizgādība un saziņas tiesības

Anglija un Velsa

## 1 Kāda ir juridiskā termina „vecāku atbildība" praktiskā nozīme? Kādas tiesības un pienākumus personai uzliek vecāku atbildība?

Aizgādība ietver visas tiesības, pienākumus, pilnvaras, atbildību un iespējas, kādas atbilstoši tiesību aktiem ir bērna vecākam attiecībā uz bērnu un bērna īpašumu. Tas attiecas uz visiem iespējamiem pienākumiem saistībā ar bērnu (piemēram, pienākums uzturēt bērnu) un visām tiesībām, kādas vecākam varētu būt bērna nāves gadījumā saistībā ar bērna īpašumu. Atbilstoši Anglijas un Velsas tiesībām ir atzīts, ka aizgādība neietver lēmumus par personām, ar kurām kopā bērnam būtu jādzīvo vai jāpavada laiks.

## 2 Kam parasti tiek piešķirta vecāku atbildība par bērnu?

Ja bērna vecāki ir noslēguši laulību vai reģistrētas partnerattiecības, mātei un tēvam (vai otram sieviešu dzimuma vecākam) ir aizgādības tiesības. Mātēm vienmēr ir aizgādība, bet tēvs (ja vecāki nesastāv laulībā) vai otrs sieviešu dzimuma vecāks, kas nav noslēdzis laulību vai reģistrējis partnerattiecības ar bērna māti, var iegūt aizgādību, vienojoties ar māti, saņemot tiesas rīkojumu vai kopīgi ar bērna māti reģistrējot bērna dzimšanu. Audžuvecākam var tikt piešķirta aizgādība, pamatojoties uz vienošanos ar bērna vecāku vai vecākiem, kam ir aizgādības tiesības, vai uz tiesas rīkojumu. Personai, kurai ir bērna aprūpes rīkojums, kurā norādīta persona, pie kuras bērns dzīvos un cik ilgi, rīkojuma spēkā esamības periodā vai dažkārt arī ilgāk ir aizgādības tiesības. Ar adopcijas rīkojuma pieņemšanu tiek noteikta beztermiņa aizgādība, ja vien tā netiek atcelta. Īpašiem aizbildņiem (sk. atbildes uz 3. jautājumu) aizgādības tiesības ir līdz rīkojuma termiņa beigām. Pašvaldības iestādei ir bērna aizgādības tiesības, ja attiecībā uz bērnu pieņemts aprūpes rīkojums. Saskaņā ar Hāgas 1996. gada konvencijas par bērnu aizsardzību 16. pantu persona, kam ir piešķirta aizgādība, saglabā šīs tiesības, kad bērns sāk pastāvīgi dzīvot Anglijā vai Velsā. Aizgādība jāīsteno atbilstoši Anglijas un Velsas tiesībām.

## 3 Vai vecāku vietā var iecelt citu personu, ja vecāki nespēj vai nevēlas uzņemties vecāku atbildību par savu bērnu?

Tiesa var iecelt īpašu aizbildni, lai īstenotu aizgādību, ja vecāki nespēj rūpēties par bērnu. Vecāks, kuram noteikta aizgādība, var iecelt bērna aizbildni vecāka nāves gadījumā. Pašvaldības iestādei (sociālās drošības iestādei) ir aizgādības tiesības, ja bērns atrodas tās aprūpē.

## 4 Kā tiek risināts jautājums par vecāku turpmāko atbildību, ja vecāku laulība tiek šķirta vai ja vecāki vairs nedzīvo kopā?

Aizgādību neietekmē fakts, ka pāris izšķiras – neatkarīgi no tā, vai bija noslēgta laulība. Tiesa var ierobežot aizgādības tiesību īstenošanu, ja tā uzskata šādu lēmumu par atbilstošu. Dažos gadījumos tiesa var pilnībā atcelt aizgādību (lai gan to nevar atcelt vecākiem, kuri sastāv laulībā).

## 5 Ja vecāki noslēdz vienošanos par vecāku atbildību, kādas formalitātes ir jāievēro, lai šī vienošanās būtu juridiski saistoša?

Līgums jāsagatavo, izmantojot Aizgādības līguma veidlapu.
Informācija par tiesu adresēm ir pieejama Viņas Majestātes Tiesu dienesta (*HMCTS*) tīmekļa vietnē. Veidlapai ir pievienoti komentāri ar norādījumiem. Tā kā vienošanās ievērojami ietekmē abu vecāku juridisko stāvokli, abiem vecākiem pirms veidlapas aizpildīšanas ieteicams lūgt juridisku konsultāciju. Advokāta vārdu, uzvārdu un adresi attiecīgajā Anglijas vai Velsas vietā var saņemt, izmantojot Juridiskās biedrības pakalpojumu *Find a Solicitor* (00 44 02072421222), vai:
vietējā ģimenes lietu tiesā;
Citizens Advice Bureau (Iedzīvotāju konsultāciju birojā);http://www.citizensadvice.org.uk/
juridiskajā centrā;
vietējā bibliotēkā.
Dažos gadījumos vecāki ir arī tiesīgi saņemt juridisko palīdzību.
Vecākiem ir jāuzrāda personu apliecinošs dokuments, un to paraksti jāapliecina tiesas pilnvarotai amatpersonai. Mātei tiesā jāierodas ar pierādījumiem par to, ka viņa ir bērna māte — tāpēc ir vajadzīga bērna pilnīgas dzimšanas apliecības kopija. Viņai arī ir jābūt personu apliecinošam dokumentam ar fotogrāfiju un parakstu (piemēram, personas apliecība, oficiāla caurlaide vai pase). Tēvam ir jābūt personu apliecinošam dokumentam ar fotogrāfiju un parakstu (piemēram, personas apliecība, oficiāla caurlaide vai pase).
Kad veidlapa ir parakstīta, ir jāizgatavo 2 tās kopijas. Līguma oriģināleksemplāru un kopijas var nogādāt vai nosūtīt šādai iestādei:
*The Central Family Court,*
*First Avenue House,*
*42-49 High Holborn,*
*London WC1V 6NP.*
Centrālā ģimenes lietu tiesa reģistrē līgumu un patur tā oriģināleksemplāru. Kopijas tiek apzīmogotas un nosūtītas abiem vecākiem uz līgumā norādīto adresi. Līgums nestājas spēkā, kamēr tas nav saņemts un reģistrēts Centrālajā ģimenes lietu tiesā. Par aizgādības līguma reģistrāciju ir jāmaksā nodeva. Ja ir vairāki bērni, par katru bērnu ir jāaizpilda atsevišķa veidlapa.

## 6 Kādi ir alternatīvie konflikta ārpustiesas risināšanas līdzekļi, ja vecāki nevar vienoties par vecāku atbildības jautājumu?

Mediācijas pakalpojumi ir pieejami, lai palīdzētu vecākiem panākt puses apmierinošu vienošanos par bērna turpmāku audzināšanu. Visas panāktās vienošanās ir jāreģistrē tiesā. Reģistrācija ir vajadzīga, lai apstiprinātu vienošanos un padarītu to izpildāmu.
Vairāk informācijas par ģimenes mediāciju ir pieejams Tieslietu ministrijas tīmekļa vietnē.

## 7 Kādus jautājumus attiecībā uz bērnu var izlemt tiesnesis, ja vecāki iesniedz lietu tiesā?

Tiesnesis var izlemt, ar ko bērnam ir jādzīvo kopā un kad. Tiesnesis var arī izlemt, ar ko bērnam pavadīt laiku vai kā citādi uzturēt kontaktu un kad. Vecāki tiek aicināti vienoties par saskares tiesībām. Tiesas nelemj par uzturlīdzekļu maksājumiem bērniem, jo, ja vecāki par to nevar vienoties, lēmumu pieņem

Bērnu uzturlīdzekļu dienests. Vecāki parasti vienojas par to, kādu skolu bērns apmeklēs; to var izlemt arī tiesnesis, pieņemot īpašu rīkojumu, ja vecāki nevar vienoties. Bērns saglabā savu vārdu, ja tiesa nav norādījusi citādi. Tiesa, pieņemot rīkojumu par aizliegtām darbībām, var arī neļaut personai īstenot daļu savu aizgādības tiesību. Tiesa var arī lemt par pastāvīgu aizvešanu no jurisdikcijas un uzvārda maiņu (sk. 8. jautājumu).

**8 Ja tiesa nolemj nodot bērnu viena vecāka atsevišķā aizgādībā, vai tas nozīmē, ka viens no vecākiem var izlemt visus jautājumus attiecībā uz bērnu, iepriekš nekonsultējoties ar otru vecāku?**

Tiesa sagaida, ka vecāki vienosies par lēmumiem. Ja aizgādības tiesības ir abiem vecākiem, vecākam, kam ir bērna aprūpes rīkojums, kurā norādīta persona, pie kuras bērns dzīvos, ir jāsaņem otra vecāka (un citu personu, kam piešķirtas aizgādības tiesības) piekrišana vai tiesas atļauja bērna pastāvīgai aizvešanai no Apvienotās Karalistes. Vecāks, pie kura noteikta bērna dzīvesvieta, var brīvi pārcelties jurisdikcijas robežās (Anglijā un Velsā). Lai mainītu bērna uzvārdu, jāsaņem visu aizgādņu piekrišana vai tiesas atļauja.

**9 Ja tiesa nolemj nodot bērnu abu vecāku kopējā aizgādībā, ko tas nozīmē praktiski?**

Vecāki katrs nodrošinās bērnam dzīvesvietu. Bērns pavadīs noteiktu laiku pie katra no vecākiem atbilstoši tiesas rīkojumam. Preksē tas var ietekmēt maksājamo bērna uzturlīdzekļu summu.

**10 Kurā tiesā vai iestādē ir jāvēršas ar iesniegumu par vecāku atbildību? Kādas formalitātes ir jāievēro un kādi dokumenti jāpievieno iesniegumam?**

Pieteikumu var iesniegt ģimenes lietu tiesai atbilstoši 1989. gada Bērnu likuma 4. pantam. Tiesu kontaktinformācija ir pieejama Viņas Majestātes Tiesu dienesta tīmekļa vietnē. Šajā vietnē ir pieejama arī pieteikuma veidlapa. Katrai personai, kurai noteiktas aizgādības tiesības, jānosūta pieteikuma veidlapas eksemplārs. Dokumentus iekļauj lietā vēlāk atbilstoši tiesas norādījumiem.

**11 Kāda kārtība ir jāievēro šajos gadījumos? Vai ir iespējams lietu risināt paātrinātā kārtībā?**

Procedūra ir izklāstīta iepriekš. Aizgādības saņemšanai nav ārkārtas procedūru.

**12 Vai ir iespējams saņemt juridisku palīdzību, lai segtu tiesas izdevumus?**

Juridiskā palīdzība ir pieejama tikai tad, ja ir iesniegti pierādījumi par vardarbību ģimenē.

**13 Vai lēmumu par vecāku atbildību ir iespējams pārsūdzēt?**

Jā. Rajona tiesas tiesneša lēmumus par aizgādības noteikšanu var apstrīdēt pie apgabaltiesas tiesneša. Augstās tiesas apgabaltiesneša lēmumus apstrīd pie Augstās tiesas tiesneša.

**14 Dažos gadījumos varbūt ir jāvēršas tiesā vai citā iestādē, lai panāktu, ka lēmums par vecāku atbildību tiek izpildīts. Kāda kārtība ir jāievēro šādos gadījumos?**

Aizgādība ir tiesības, un nevar panākt to piespiedu izpildi. Aizgādības neīstenošanas gadījumus var risināt, iesniedzot pieteikumu ģimenes lietu tiesai, lai tā lemtu par attiecīgo strīda jautājumu, piemēram, pienākumu maksāt bērnam uzturlīdzekļus. Informācija par tiesu adresēm ir pieejama šeit.

**15 Kas man jādara, lai panāktu, ka šajā dalībvalstī tiek atzīts un izpildīts lēmums par vecāku atbildību, ko ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa?**

Ja vēlaties panākt rīkojuma par saskarsmes tiesībām piespiedu izpildi vai citas dalībvalsts rīkojuma, kas saistīts ar Padomes Regulas (EK) Nr. 2001/2003 (Brisele IIa) 11. panta 8. punkta, izpildi, jums no lēmumu pieņēmušās tiesas jāsaņem regulā norādītā apliecība un jālūdz Galvenajam reģistram, kurš atrodas Centrālās ģimenes lietu tiesas adresē, atzīt rīkojumu vai panākt tā piespiedu izpildi. Lai reģistrētu, atzītu vai neatzītu citus rīkojumus, iesniegums jāiesniedz Galvenajam reģistram.

**16 Kurā šīs dalībvalsts tiesā ir jāvēršas, lai apstrīdētu lēmuma atzīšanu par vecāku atbildību, ja lēmumu ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa? Kāda procedūra ir piemērojama šādos gadījumos?**

Jums iebildums pret rīkojuma pieņemšanu ir jāiesniedz sākotnējās jurisdikcijas tiesā **pirms rīkojuma pieņemšanas**. Ja attiecīgās valsts tiesību aktos tas ir paredzēts, visas lietā ieinteresētās personas būtu jāinformē par to, ka tiesa izskata pieteikumu rīkojuma izsniegšanai. Attiecīgās dalībvalsts tiesību aktos ir norādīts, kādas darbības var veikt, lai iebilstu pret rīkojuma pieņemšanu.

**17 Kādus tiesību aktus piemēro tiesa, izskatot lietu par vecāku atbildību, ja bērns vai lietā iesaistītās puses nedzīvo šajā dalībvalstī vai ja tiem ir dažādas valstspiederības?**

Tiesvedība jāuzsāk tiesā, kuras kompetencē ir apgabals, kurā atrodas bērna pastāvīgā dzīvesvieta.

Šī lapa ir daļa no tīmekļvietnes Tava Eiropa.
Mēs labprāt uzzinātu jūsu atsauksmes par sniegtās informācijas lietderību.

This webpage is part of an EU quality network

Lapa atjaunināta: 10/08/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.